

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 335
אלול תשפ"ב

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

ועדיין יש לעיין בזה, כיון שהוא צריך להימנע מלאכול ולישון תחת הקורה מחמת החשש לשיעור רח"ג, יוצא שיש לו להשתמש בסוכה רק ששה וחצי טפחים לפי שיעור חזו"א, שמא זה נקרא דירה סרוחה, כמו סוכה שיש סדינים של נוי בדפנות שמפריעים להשתמש בכולה, ולכן היא נחשבת פחות משיעור סוכה (כמ"ש בשו"ע שנוי סוכה מן הצד ממעטים). ויש לחלק שכאן אינו מוגבל מהצד הטכני, רק מרצון לחשוש לשיטת רח"ג, ובזה נחשב מה ראוי לו לפי האמת לכל שיטה לעצמה. וזו אחת מהשאלות לעיון.

חוט קשור על הכיסוי שעל העמוד בחלק הבולט החוצה

במערכת העירובים ממשיכים בימים אלו לדאוג לישובים שהתעוררו לתקן את העירוב ע"י מומחה, למרות שמדובר בישוב שיש מישוה שבדק את החוטים, הרב הבחין שיש כמה מקומות שצריכים תיקון, ומחמת זה קרא למוקד העירוב שיבדוק את הישוב, ואז התברר שיש לא מעט תיקונים, וצריך לעשות כמה עשרות עמודים חדשים. הרב נדהם מהבעיות שהתגלו, והודיע לבני הישוב שבינתיים אין עירוב ושלא יטלטלו. בעקבות זאת התושבים ביקשו מהרב שיזרז את התיקון, כי הם לא יכולים להישאר כך בלי לטלטל. בשבוע זה הם הודיעו לנו בשמחה, שכבר עשו את רוב העמודים החדשים והם עומדים לקראת סיום והשלמת העירוב.

החוט על הכיסוי אך טחון לרוחב העמוד

באחד מהמקומות היה חוט של עירוב שהיה קשור על עמוד עץ של קו הטלפון, דבר שהיה מקובל בישובים, אך כיון שחברת בזק לא התכוונה שהוא ישמש לעירוב, היה צריך להוסיף מסמר על ראש העמוד, כדי שיהיה אפשר לקשור את החוט מעל העמוד ולא רק מסביב לעמוד שהוא מהצד. כאשר עברנו על העירוב, התבוננו בראשו של העמוד, כי שם מצויות בעיות, וראינו שהמסמר לא נמצא בדיוק באמצע, והוא גם נמשך והתעקם לכיוון החוט, ונמצא שהחוט שיוצא מהמסמר מתחיל מחוץ לעובי העמוד, כלומר הוא מהצד, ולא מעליו ואינו כשר.

אמנם כשמסתכלים בראיה פשוטה רואים את החוט מעל העמוד, משום שיש מעל העמוד כיסוי ממתכת כעין גג קטן, והרי החוט יושב מעל הכיסוי, א"כ לכאורה זה נחשב מעל העמוד. אבל מורי הוראה לימדו אותנו שהחוט שהוא בעצם משקוף צריך להיות כנגד העמוד שעומד על הקרקע, והגג שבוטל לצדדים אינו נחשב מעל העמוד, דהיינו הגג עצמו מוגדר כבולט לצד, וממילא אם החוט נמצא מעל החלק הבולט, נחשב מהצד ופסול. ולא אומרים שכל הגג הוא המשך של העמוד, אלא הגג הוא דבר המונח על העמוד, והחלק הבולט שאינו מעל העמוד נחשב מהצד. [וכעין זה מבואר בחזו"א (סי' ע" ס"ק י"א) לגבי יתד היוצא מהעמוד לצד והחוט על היתד].

קרח שמחובר בצד לעמוד של מחסן אינו ממשיך כאחד

קרח מוצמד לעמוד בטון, אינו כשר

במקום אחר בבדיקת העירוב, הגענו לחוט שהיה קשור בגובה ככל עמודי העירוב, אבל כשהסתכלנו על העמוד, גילינו שאינו כשר כלל. במקרה זה לא היה עמוד ברזל, וגם לא עמוד עץ, אלא קרח שמחובר לעמוד של מחסן ישן, ובצד של הקרח האחד הוסיפו קרח שני להגביהו, ועליו קשרו את החוט. במקרה זה ברור שהחוט אינו מעל העמוד, כי העמוד אינו יכול להיות באוויר מעל ג' טפחים, משום שהוא כמחיצה תלויה (שו"ע סי' שס"ג ס"ו), אלא העמוד הוא רק מה שמתחיל

פתיחת מחזור השיעורים החדש בהלכות סוכה

בשבוע זה מתחילים בס"ד את מחזור השיעורים החדש, בעניני מחיצות הסוכה. דינים אלו נראים לציבור כדברים פשוטים המסורים לכל אדם, אבל יודעי הלכה יודעים שיש במחיצות הסוכה הרבה דינים שאינם ידועים, ויש לא מעט סוכות שלא נעשות כהלכה, מחמת חוסר ידיעת ההלכות. מוקד העירוב נטל את המשמיה הזו, להנחיל בעז"ה את ידיעת ההלכה גם בהלכות סוכה, להאיר את עיני ישראל בקיום המצוה כראוי, ע"י העמדת תלמידים ורבנים שיודעים לשים לב לפרטי ההלכה ובמיוחד להבחין נכון במציאות, לקשר בין המציאות אל ההלכה הכתובה. כמתכונת הלכות עירובין, שיש הרבה מעבר לכתוב, צריך לדעת לתרגם את הכתוב אל הלמעשה, כפי שהבאנו בגליון הקודם, וכפי שרואה כל מי שקצת מתעניין בשטח, כך גם בהלכות הסוכה, יש צורך גדול מאוד להוציא מההלכות את הכללים הנחוצים, וגם לתרגל אותם בראיית מקרים רבים עם שימוש למעשה.

עושים שימוש בשאלות המצוינות בלי להתרוצץ

מכיון שרוב הציבור אינו יכול להתרוצץ בסוכות ולעשות את השימוש בשטח, אנו עורכים את מסגרת השיעורים הזאת, שמשפתת את הלומדים במקרים שאספנו מתוך הנסיון במשך כמה שנים, שאנו הולכים מידי שנה לכמה עשרות סוכות, לומדים את השאלות ומבררים את ההכרעות. השיעורים מלווים במצגת שקופיות של שירותים של המחיצות הבעייתיות, וכן תמונות של מגוון סוכות שיש בהם שאלות הלכתיות, ועי"ז המשתתפים גם לומדים את ההלכות, וגם עושים את השימוש למעשה מיד במקום.

אנו מאחלים הצלחה רבה לכל האברכים היקרים שמקדישים מזמנם להצטרף למסגרת השיעורים וללימוד ההלכה למעשה, ושיזכו להיות מורי הוראה ולכוון לאמיתיה של תורה.

סוכה שכשרה רק לשיעור חזו"א, וחציה לשיעור רח"ג

נביא כאן שאלה מענינת שהגיעה אלינו בשבוע שעבר, בד"ן סוכה שנמצאת במרפסת שבבית, ויש לה ג' דפנות כשרות [ללא מחיצה רביעית, מחמת שהיא רחוקה ד' אמות], ורוחב הסוכה 1.65 מטר, אבל באמצע הסוכה יש קורת בטון של חיזוק הבנין, עוברת מצד לצד, ורוחב הקורה 35 ס"מ, נשאר בכל צד חלק כשר ברוחב 65 ס"מ. האם הסוכה כשרה, או רק חלק ממנה.

והנה הדין הוא שסכך פסול שנמצא באמצע הסוכה, פוסל בד' טפחים, והרי 35 ס"מ הם ד' טפחים לשיעור רח"ג, ופחות מד' טפחים לשיעור חזו"א, וא"כ לשיעור חזו"א היא פחות מד' טפחים ואינה פוסלת, אמנם המשנ"ב (שם סק"י) כתב להחמיר לא לשבת תחתיה. ולשיעור רח"ג הקורה היא ד' טפחים, והיא פוסלת את הסוכה, ומ"מ אפשר לומר שצד אחד של הסוכה יהיה כשר, כי הקורה תהיה דופן עקומה עם הסכך שבחצי השני, ויוצא שיש לחצי הראשון ג' דפנות. והנה פתרון זה אפשר לומר לכל צד בפני עצמו, וא"כ שני הצדדים יהיו כשרים, אלא שאדם אחד לא יכול להשתמש בשניהם, כי אם היושב בצד הראשון [מה שנגדיר ראשון], הרי הצד השני נחשב כלפיו דופן, ואי אפשר לשבת תחת דופן אפילו שהיא עשויה מסכך כשר, ודין זה רואים בדברי הרא"ש בד"ן סוכה למעלה מי' ובנה איצטבא באמצע, שאומרים דופן עקומה לכל אחד מהצד של חבירו.

מעתה יוצא שכיון שצריך לחשוש לשתי השיטות בשיעור המידות [עכ"פ בסוכה שהיא דאורייתא], א"כ יש לאדם הזה סוכה שהרוחב שלה הוא רק 65 ס"מ, והרי זה פחות מד' טפחים לשיעור חזו"א, א"כ עכשיו תהיה בעיה שאין לו שיעור סוכה. אלא שיש לומר ממה נפשך, הרי לשיעור חזו"א כל הסוכה כשרה, כי הקורה היא פחות מד' טפחים, וא"כ יש לו שיעור סוכה ברווח, ולשיעור רח"ג הרי מספיק פחות מ 60 ס"מ, יוצא שיש לו סוכה כשרה.

מדידה עם אנך בעזרת חוט עם פלייאר

אין הרבה מקום לטעות, כי החוט נמוך, וגם עשה לחי רחב, ובכל זאת צריך לחשוב על עוד כיוון. דהיינו צריך למדוד גם את המרחק שהחוט מתרחק כלפי הפתח. במקרה זה העץ נטה מעט לכיוון הפתח, וממילא החוט שקשרו למעלה הפסיק כעשרה ס"מ לפני הלחי, ודבר כזה פוסל את העירוב לגמרי. דבר זה צריך למדוד בפועל, ולא להסתמך על מראה עין. אך כיצד יכול אדם למדוד כשנמצא באיזה צימר בלי מכשיר מיוחד. התשובה היא שיש פתרון פשוט שעוזר ברוב המקרים, לעשות "אנך", הנקרא חוט המשקולת, דהיינו לקחת חוט ולקשור בסופו חפץ כלשהו שיכביד קצת על החוט, ולהעביר אותו ושיהיה תלוי על החוט וישתלשל למטה, ולהמתין שיפסיק להתנדנד, והיכן שהחוט עוצר, זהו מקום החוט שלמעלה.

עירוב שקשרו בין העצים עם לחי שאינו במקום

ומ"מ צריך להיות עירני לבדוק לשני הכיוונים, והפתרון במקרים אלו שהלחי אינו תחת החוט, הוא להוסיף קרשים מאחורי הלחי, ובכך להרחיק אותו מהעץ באופן שהוא יגיע עד המקום שבו החוט מתחיל.

לחי שהצטבר לפניו שקים של פסולת בניה

במקביל לכל הפעילות ברחבי הארץ, נביא כאן גם דבר אחד מהתיקונים שנעשו לאחרונה בעירובים השכונתיים שמוקד העירוב מפקח עליהם במרכז העיר בני ברק. באחד מהגבולות הנמצא ברחוב עזרא, היה בנין שהרחיב ומחמת זה פירק את הגדר ששימשה את העירוב. כמובן שלא יכולנו לומר לו דבר על כך, ולבקש שיתקן את הגדר, כי זה גדר ששיכת לבנין, ולא לעירוב של השכונה, אבל בכל זאת האחריות על העירוב דורשת מאיתנו לעשות פתרון. הפתרון שעשינו במקרה זה, לפי הנתונים המתאימים לשטח, היה צורת הפתח נמוכה, מהעמוד שקרוב למדרכה, עד הקיר הפנימי שבחצר.

לחי שהצטבר לפניו שקים של פסולת בניה

הקבלן שעבד שם מצא דוקא את המקום הזה להשליך בו את פסולת הבניה, ובשלב מסוים הערימה הגיעה לגובה קרוב לחוט. בשלב זה הקפדנו שישאר גובה י' טפחים פנוי מתחת החוט.

בשבועות האחרונים הבודק שם לב לבעיה חדשה, כיון שערימת הפסולת התרחבה עד הלחי כיסתה את רובו, א"כ לא נשאר בו גובה י' טפחים. והנה לענין דינא, כשיש דבר מונח לפני הלחי, אינו מבטל את גובה הלחי, אלא רק דבר שנעשה בטל לקרקע. בדרך כלל פסולת עתידה להתפנות, וכאשר היא בתוך שקים אינה מתבטלת לקרקע, ואינה ממעטת את גובה הלחי. אבל במקרה זה ראינו שהפסולת עומדת להישאר תקופה ארוכה, ובוזה הוראת הרבנים לחשוש גם כשהפסולת מונחת בתוך כלי או שק, לכן בשלב ראשון העברנו כמה שקים ופתחנו שטח ברובח ד' טפחים, לאחר מכן שהצטבר עוד פסולת, העברנו את צורת הפתח לזווית אחרת שבה השטח פנוי בינתיים, כדי שלא יהיה חד

מהקרקע, דהיינו העמוד של המחסן העשוי מבטון, ומה שנוסף בציוד, אינו יכול להיות המשך של העמוד, כי כל מה שאינו מעל העמוד, אינו כשר. [ויסוד הדבר הוא ע"פ דברי הפוסקים בעמוד עקום, שיש שהצריכו שהעמוד יהיה ישר כדי שישב מעל גביו, כי בעמוד עקום יוצא שהחוט שבראשו אינו מעל החק התחתון שהוא עיקר העמוד (חכמת שלמה ועוד). אך גם למתירים בעמוד עקום להחשיב את החוט שעל ראשו כיושב על גבי עיקר העמוד, היינו רק משום שהעמוד ממשיך ישר כיחידה אחת, אבל באופן שהחלק העליון מחובר בצד, הוא ממשיך את הצד, ומה שנמצא על התוספת נמצא מעל הצד של העמוד העיקרי, ולא מעליו].

סיוור מיוחד בעירובי הישובים ללומדי השיעורים

בימי בין הזמנים ערכנו סיוור מיוחד לעשרות אברכים שהשתתפו בלימוד בשיעורים בתקופת הקיץ, כדי ללמד אותם איך מבחינים בעירוב של ישוב אם הוא כשר או לא. יצאנו באוטובוס מיוחד אל אחד מהישובים במרכז, באזור העיר אלעד, ועברנו עמוד אחרי עמוד, שאלנו אותם מה הם אומרים, האברכים התדרינו ביניהם, ואחר כך הסברנו את ההלכה ואת ההבחנה הראויה. בישוב הזה היו הרבה אילתורים מגוונים, והיה הרבה דברים ללמוד ממנו. לאחר מכן נסענו לבית המדרש "עוד יוסף חי" בעיר אלעד, וערכנו חזרה מקיפה על רוב סידרת ההלכות המעשיות.

סיוור בעירובי הישובים ללומדי השיעורים

אחד מהדברים המקוריים שהיו בישוב הזה, שעשו את העמודים של העירוב בתוך חביות, וזה דבר שהיה מקובל בהרבה מקומות לפני כארבעים שנה, ועדיין נשאר בכמה ישובים שאינם נפרדים מהצורה הזו. בצורה הזו הרי גם אם החוט קשור לעמוד מהצד, הוא כשר, משום שדופן החבית נחשבת כמו לחי, [בתנאי שהעמוד ישר, והחוט עובר מעל החבית. משא"כ אם העמוד התעקם ונטה שאז ראשו עובר את רוחב החבית, יוצא שהחוט אינו מעל החבית]. אבל הבעיה שבמשך השנים משתנה גובה החול מחמת עבודות עפר שנעשים מסביב, ולא נשאר בחבית גובה י' טפחים, ואינה כשרה ללחי.

חבית של עירוב שחציה מכוסה בחול, והוספת צמיגים

שאלנו את האברכים, מה הדין כאשר החבית התכסתה עד חציה, והחוט מעל ראש העמוד, האם ניתן לומר דל מהכא את החבית, ונכשיר אותו מדין העמוד לבד. והתשובה היא שכיון שהחבית מחוברת או עכ"פ עומדת בקביעות עליו, זה הפך לצורה של העמוד, ולא שייך לומר דל מהכא, [כי העמוד שבתוך החבית אינו גודר בפני עצמו, אלא רק בצד הניכר שלו שהוא פני החבית ואכמ"ל]. וא"כ יוצא שצורת העמוד מתחילה בחבית וממשיכה בעמוד, ויש שינוי צורה גדול בתוך הי' התחתונים, כעין מדרגה, ובוזה חוששים לדין פתחי שימאי, שהלחי צריך להחיות ישר ולא במדרגה. אלא שלמרות שכן נוקטים למעשה, בכל זאת אנו לומדים בשיעורי מוקד העירוב, שיש גם מקום לעירוב כזה, כיון שהיו פוסקים שהקילו בדין פתחי שימאי, [ועי' חז"א סי' ע' ס"ק י"ח, בפנים ובהערה]. ומ"מ יש להקפיד שלא לטלטל בעירוב במצב כזה.

חבית שחציה מכוסה בחול וחסיו עליה צמיגים

בישוב הזה הם הבחינו בעייה שהחבית התכסתה בחול ונחסר משיעור הגובה שלה, ולכן הוסיפו צמיגים של מכוניות מעל החביות, במקרה כזה אי אפשר להלביש את הצמיג על העמוד אלא אם ירימו אותו לגובה חמשה מטרים, לכן חותכים במקום אחד, מותחים ומלבישים סביב לעמוד. מכיון שהחלל בצמיג רחב, הוא יכול לזוז לכאן ולכאן, וסומכים על כך שלא יזיזו אותו. אבל גם כשהם מונחים ישר, אינם תואמים לרוחב החבית, ולכן גם אז יש לחשוש בהם לדין פתחי שימאי.

לחי צמוד לעץ לפעמים פסול

בימי בין הזמנים יצאו צוות מוקד העירוב לסדר עירובים במתחמים ברחבי הארץ, לפי הביקוש של הציבור, והיו מקומות שפגשנו בשאריות של עירובים שאנשים שהיו קודם לכן עשו בעצמם, והיה מעניין לראות את היצירות ולדון בכשרותם. ונביא קצת כאן כדי ללמוד לשים לב כשעושים לבד, שצריך להיות עירניים למגוון רחב של הלכות. באחד מהמלונות ראינו צורת הפתח שנעשתה ע"י חוט שקשור מעץ לעץ, וכיון שהחוט קשור לעץ מהצד, העמידו תחתיו לחי כנהוג. אבל כידוע הבעיה המצויה בלחיים שאינם מכוונים תחת החוט. במקרה זה לכאורה

למי שלא הצליח להצטרף ללימוד המיוחד של הלכות סוכה למעשה ניתן להצטרף לקבלת השיעורים בהקלטה ובהדפסה כולל שידרטים המופיעים בשקופיות להצטרפות - T83320@GMAIL.COM

לקראת חג הסוכות אנו פותחים שוב את "קו הסוכות" מענה פרקטי מיוחד לשאלות בהלכות סוכה עם הבנה במציאות בשטח מספר הטל' - 05832-833-25